

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بحثمان در صحیحہ اُبی وُلاد بود ، فقه الحدیث این روایت خیلی مهم است و اختلاف اقوال در مسئله قیمی از این نشئت می گیرد که ما از این حدیث چه استفاده ای بکنیم به این بیان که آیا حدیث دال است بر اینکه در قیمی قیمت يوم القبض میزان است یا يوم التلف و یا يوم المطالبه و یا يوم الأداء و یا أعلى القيم؟ که تمامی این اقوال از این حدیث بوجود آمده .

دیروز مقداری از حدیث صحیحہ اُبی وُلاد را خواندیم البته صاحب وسائل تمام حدیث را نقل نکرده بلکه قسمتی از آن را در خبر ۱ از باب ۱۷ از ابواب اجاره و قسمت دیگری از آن را در کتاب الغصب خبر ۱ از باب ۷ ذکر کرده که البته متن کامل آن در تهذیب شیخ ذکر شده ، متن کامل خبر مذکور این است : « أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِي وَلَادٍ قَالَ : أَكْتَرَيْتُ بَعْلًا إِلَى قَصْرِ بَنِي هُبَيْرَةَ ذَاهِبًا وَجَائِيًا بِكَذَا وَكَذَا وَخَرَجْتُ فِي طَلَبِ غَرِيمٍ لِي فَلَمَّا صِرْتُ إِلَى قَرْبِ قَنْطَرَةِ الْكُوفَةِ خُبِرْتُ أَنَّ صَاحِبِي تَوَجَّهَ إِلَى النَّيْلِ فَتَوَجَّهْتُ نَحْوَ النَّيْلِ فَلَمَّا أَتَيْتُ النَّيْلَ خُبِرْتُ أَنَّهُ تَوَجَّهَ إِلَيَّ بَعْدَادَ فَاتَّبَعْتُهُ فَظَفَرْتُ بِهِ وَفَرَعْتُ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَرَجَعْتُ إِلَى الْكُوفَةِ وَكَانَ ذَاهِبًا وَمَجِيئًا خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا فَأَخْبِرْتُ صَاحِبَ الْبُعْلِ بَعْدِي وَأَرَدْتُ أَنْ أَتَحَلَّلَ مِنْهُ فِيمَا صَنَعْتُ وَأَرْضِيَهُ فَبَدَّلْتُ لَهُ خَمْسَةَ عَشَرَ دِرْهَمًا فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَ فَتَرَضِينَا بِأَبِي حَنِيفَةَ وَأَخْبَرْتُهُ بِالْقِصَّةِ وَأَخْبَرَهُ الرَّجُلُ

فَقَالَ لِي مَا صَنَعْتَ بِالْبُعْلِ فَقُلْتُ قَدْ رَجَعْتُهُ سَلِيمًا قَالَ نَعَمْ بَعْدَ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا قَالَ فَمَا تُرِيدُ مِنَ الرَّجُلِ قَالَ أُرِيدُ كِرَاءَ بَعْلِي فَقَدْ حَسَبَهُ عَلَيَّ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا فَقَالَ إِنِّي مَا أَرَى لَكَ حَقًّا لِأَنَّهُ أَكْتَرَاهُ إِلَيَّ قَصْرَ بَنِي هُبَيْرَةَ فَخَالَفَ فَرَكِبَهُ إِلَى النَّيْلِ وَإِلَى بَعْدَادَ فَضَمِنَ قِيمَةَ الْبُعْلِ وَسَقَطَ الْكِرَاءُ فَلَمَّا رَدَّ الْبُعْلَ سَلِيمًا وَقَبَضْتَهُ لَمْ يَلْزِمَهُ الْكِرَاءُ قَالَ فَخَرَجْنَا مِنْ عِنْدِهِ وَجَعَلَ صَاحِبُ الْبُعْلِ يَسْتَرْجِعُ فَرَحْمَتَهُ مِمَّا أَفْتَى بِهِ أَبُو حَنِيفَةَ وَأَعْطَيْتُهُ شَيْئًا وَتَحَلَّلْتُ مِنْهُ وَحَبَجْتُ تِلْكَ السَّنَةَ فَأَخْبِرْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) بِمَا أَفْتَى بِهِ أَبُو حَنِيفَةَ فَقَالَ فِي مِثْلِ هَذَا الْقَضَاءِ وَشِبْهِهِ تَحْبِسُ السَّمَاءُ مَاءَهَا وَتَمْنَعُ الْأَرْضُ بِرَكَّتِهَا قَالَ فَقُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) فَمَا تَرَى أَنْتَ قَالَ أَرَى لَهُ عَلَيْكَ مِثْلَ كِرَاءِ الْبُعْلِ ذَاهِبًا مِنَ الْكُوفَةِ إِلَى النَّيْلِ وَمِثْلَ كِرَاءِ الْبُعْلِ مِنَ النَّيْلِ إِلَى بَعْدَادَ وَمِثْلَ كِرَى الْبُعْلِ مِنْ بَعْدَادَ إِلَى الْكُوفَةِ وَتَوْفِيهِ إِيَّاهُ قَالَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ قَدْ عَلَفْتُهُ بِدِرَاهِمٍ فَلِيَ عَلَيْهِ عَلْفُهُ قَالَ لَا لِأَنَّكَ غَاصِبٌ فَقُلْتُ أَرَأَيْتَ لَوْ عَطَبَ الْبُعْلُ أَوْ أَنْفَقُ أَلَيْسَ كَانَ يَلْزَمُنِي قَالَ نَعَمْ قِيمَةَ بَعْلِ يَوْمَ خَالَفْتَهُ قُلْتُ فَإِنْ أَصَابَ الْبُعْلُ كَسْرًا أَوْ دَبْرًا أَوْ عَقْرًا فَقَالَ عَلَيْكَ قِيمَةُ مَا بَيْنَ الصَّحَّةِ وَالْعَيْبِ يَوْمَ تَرَدُّهُ عَلَيْهِ قُلْتُ فَمَنْ يَعْرِفُ ذَلِكَ قَالَ أَنْتَ وَهُوَ إِمَّا أَنْ يَخْلِفَ هُوَ عَلَيَّ الْقِيمَةَ فَيَلْزِمَكَ فَإِنْ رَدَّ الْيَمِينَ عَلَيْكَ فَحَلَفْتَ عَلَيَّ الْقِيمَةَ لَزِمَكَ ذَلِكَ أَوْ يَأْتِي صَاحِبَ الْبُعْلِ بِشُهُودٍ يَشْهَدُونَ أَنَّ قِيمَةَ الْبُعْلِ حِينَ أَكْتَرَى كَذَا وَكَذَا فَيَلْزِمَكَ قُلْتُ إِنِّي أَعْطَيْتُهُ دِرَاهِمًا وَرَضِيَ بِهَا وَحَلَلَنِي قَالَ إِنَّمَا رَضِيَ فَأَحَلَّكَ حِينَ قَضَى عَلَيْهِ أَبُو حَنِيفَةَ بِالْجُورِ وَالظُّلْمِ وَلَكِنْ ارْجِعْ إِلَيْهِ وَأَخْبِرْهُ بِمَا أَفْتَيْتُكَ بِهِ فَإِنْ جَعَلَكَ فِي حِلٍّ بَعْدَ مَعْرِفَتِهِ فَلَا شَيْءَ عَلَيْكَ بَعْدَ ذَلِكَ قَالَ أَبُو وَلَادٍ فَلَمَّا انْصَرَفْتُ مِنْ

اضافه نیز اختصاص قیمت به بغل استفاده می شود ، علی ای حال به هرکدام از دو صورتی که بیان شد خواننده شود شیخ از این جمله می خواهد استفاده کند که قیمت یوم المخالفة والأخذ و الغصب میزان است .

فقره دومی که شیخ به آن استشهاد کرده جمله : « أو یأتی صاحب البغل بشهود یشهدون أن قیمة البغل حین اکثری کذا و کذا فیلزمک » می باشد که در اینجا یوم الکرایه با یوم المخالفة یکی می باشد زیرا همان روزی که کرایه کرده مخالفت نیز کرده بنابراین این فقره نیز يدل که قیمت یوم المخالفة و الغصب و الأخذ میزان می باشد ، این کلام شیخ انصاری (ره) بود که به عرضتان رسید ، بقیه بحث بماند برای فردا إن شاء الله ...

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی

محمد وآله الطاهرین

وَجَهِي ذَلِكَ لَقَيْتُ الْمُكَارِي فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا أَفْتَانِي بِهِ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (ع) وَقُلْتُ لَهُ قُلْ مَا شِئْتَ حَتَّى أُعْطِيكَهُ فَقَالَ قَدْ حَبَّبْتَ إِلَيَّ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ وَقَعَ فِي قَلْبِي لَهُ التَّفْضِيلُ وَأَنْتَ فِي حِلٍّ وَإِنْ أَرَدْتَ أَنْ أَرُدَّ عَلَيْكَ الَّذِي أَخَذْتَ مِنْكَ فَعَلْتُ » .

خوب و اما همانطور که عرض کردیم فقه الحدیث این روایت خیلی مهم است و فقهای ما استفاده های مختلفی از این روایت کرده اند .

شیخ اعظم انصاری قائل است که در قیمی یوم الأخذ و الغصب میزان است و از صحیحه اُبی ولاد نیز همین استفاده را می کند ، محل استشهاد ایشان در حدیث دو فقره می باشد :

اول جمله : « قال : نعم قیمة بغل یوم خالفته » که شیخ این جمله را دو جور خوانده ؛ اول اینکه قیمة را به بغل و بغل را به یوم اضافه کنیم و خالفته را صفت یوم بگیریم البته بعضی ها به کلمه « ثانیاً » که شیخ در کلامش ذکر کرده اشکال کرده اند ولی مراد شیخ از کلمه « ثانیاً » که در کلامش ذکر کرده نیز همین اضافه ای که عرض شد می باشد یعنی به این صورت : « قیمة بغل یوم خالفته » که یوم مخالفت همان یوم حرکت به طرف نیل است که با یوم اکثری یکی می باشد .

دوم اینکه قیمة به بغل اضافه شود و بغل با تنوین خوانده شود و بعد یوم را منصوب بخوانیم و ظرف بگیریم به این صورت : « قیمة بغل یوم خالفته » و بعد شیخ در مورد متعلق یوم می فرماید از اضافه قیمت به بغل ، یُفهم : اختصاص قیمت به بغل ، بنابراین یوم متعلق است به قیمت به اعتبار اضافه ی قیمت به بغل که از این